

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
« Қазгидромет» РМҚ Батыс Қазақстан облысы бойынша филиалы

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ

Орал, 2025 г

	МАЗМҰНЫ	Бет
	Алғы сөз	3
1	Атмосфералық ауаның ластануының негізгі көздері	4
2	Орал қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.	4
2.1	Ақсай қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.	5
2.2	Бөрлі ауылының атмосфералық ауасының сапасына мониторингі .	6
3	Жауын шашын сапасының жағдайы	7
4	Батыс Қазақстан облысының аумағындағы жер үсті суларының сапасына Мониторинг жүргізу.	8
5	Батыс Қазақстан облысының радиациялық жағдайы	10
6	Батыс Қазақстан облысы бойынша топырақтың ауыр металдармен ластану жағдайы	10
	Қосымша 1	11
	Қосымша 2	13
	Қосымша 3	16
	Қосымша 4	17

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желілеріндегі қоршаған ортаның жай-күйі мониторингін жүргізу жөніндегі «Қазгидромет» РМК мамандандырылған бөлімшелерінде орындалған жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень Батыс Қазақстан облысы (әрі қарай БҚО) аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдарды, қоғамдастықтарды және тұрғындарды ақпараттандыруға арналған және ластану деңгейінің болып жатқан өзгерістер үрдісін ескере отырып, ҚР Қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау үшін қажет.

Батыс Қазақстан облысының атмосфералық ауа сапасын бағалау

1. Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері.

ҚР статистика жөніндегі комитеттің мәліметтері бойынша облыста стационарлы көздерден келетін ластаушы заттар көлемі 33,303 мың т құрады.

2. Орал қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Орал қ. аумағындағы атмосфералық ауа жай-күйін бақылау 4 автоматтық станцияларда жүргізіледі (1 Қосымша).

Қалада жалпы 7 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) азот оксиді; 5) озон; 6) күкіртті сутегі, 7) аммиак

Әрбір бекеттің орналасқан орындары мен анықталатын көрсеткіштері тізімі туралы ақпарат 1-кестеде ұсынылған.

1-кесте

Орал қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
2	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Гагарин көш., 25	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі
3			Даумов көш. (С.М.Кирова ат. парк)	азот диоксиді, күкірт диоксиді, азот оксиді.
5			Мұхит көш. (Мирлан базары)	азот диоксиді, күкірт диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі, озон, аммиак
6			Жәңгірхан көш., 45В	көміртегі оксиді.

Орал қаласында (1 нүкте) стационарлық бақылау бекеттерінен басқа жылжымалы экологиялық зертхана жұмыс істейді, оның көмегімен ауа сапасын өлшеу 10 көрсеткіш бойынша жүргізіледі (1 қосымша): 1) қалқыма бөлшектері; 2) күкірт диоксиді; 3) көміртек оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) күкіртті сутегі; 7) көмірсутектер; 8) формальдегид; 9) бензол.

2025 жылғы 3 тоқсандағы Орал қаласындағы атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Бақылау желісінің деректері бойынша Орал қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, № 5 ЛББ бекеті аумағында аммиак бойынша СИ=1 (төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

Ластаушы заттардың орташа тәуліктік концентрациялар шекті рұқсат етілген нормадан аспады.

Аммиак максималды бір реттік концентрациясы – 1 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың концентрациясы ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

2-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.} асу еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.} асу еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Орал қ.								
Күкірт диоксиді	0,01	0,23	0,05	0,10	0	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,30	0,10	4,74	0,95	0	0	0	0
Азот диоксиді	0,009	0,23	0,19	0,96	0	0	0	0
Азот оксиді	0,007	0,11	0,28	0,71	0	0	0	0
Күкіртті сутегі	0,0012		0,01	0,98	0	0	0	0
Озон	0,018	0,58	0,05	0,32	0	0	0	0
Аммиак	0,017	0,41	0,199	1	0	0	0	0

2025 жылғы 3 тоқсанға арналған атмосфералық ауаның сапасын экспедициялық өлшеу нәтижелері.

3-кесте

Бақылаулар бойынша ластаушы заттардың максималды концентрациясы

Орал қаласы _

Анықталған қоспалар	Тандау нүктелері	
	№1	
	мг/м ³	ШЖК
(Шан) аспалы бөлшектер	0,06	0,2
Күкірт диоксиді	0,002	0,28
Көміртегі оксиді	1,50	0,30
Азот диоксиді	0,002	0,01
Азот оксиді	0,006	0,02
күкірттісутек	0,004	0,01
Көмірсутектер	0,00	0,00

2.1 Ақсай қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Ақсай қ. аумағындағы атмосфералық ауа жай-күйін бақылау 1 автоматтық станцияларда жүргізіледі (1 Қосымша).

Жалпы қалада 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) азот оксиді.

Әрбір бекеттің орналасқан орындары мен анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат 5-кестеде ұсынылған.

5-кесте

Ақсай қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
4	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Утвинская көшесі, 17	күкірт диоксиді, азот диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді,

2024 жылғы 3 тоқсандағы Ақсай қаласындағы атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Ақсай қаласындағы бақылау желісінің деректері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, №4 ЛББ бекеті аумағында көміртегі оксиді бойынша СИ=1 (төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

Ластаушы заттардың орташа тәуліктік концентрациялар шекті рұқсат етілген нормадан аспады.

Көміртегі оксидінің максималды бір реттік концентрациясы – 1 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың концентрациясы ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 6-кестеде көрсетілген.

6-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕУҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.} асу еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.} асу еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Ақсай қ.								
Күкірт диоксиді	0,0000	0,000	0,000	0,00	0,000	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,4203	0,14	4,958	1	0,000	0	0	0
Азот диоксиді	0,0000	0,000	0,000	0,00	0,000	0	0	0
Азот оксиді	0,0036	0,06	0,159	0,40	0,000	0	0	0

2.2 Бөрлі ауылының атмосфералық ауасының сапасына мониторингі.

Бөрлі ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 автоматты станцияда жүргізіледі (1-қосымша).

Жалпы қала бойынша 1 көрсеткішке дейін анықталады: 1) озон.

Орналасу орындары туралы ақпарат және әрбір постта анықталатын көрсеткіштер тізімі берілген.

7-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасуы және анықталған қоспалар Бөрлі елді мекені

Сан пост	Тандау мерзімдері	Бақылаулар жасау	Пошта мекенжайы	Анықталған қоспалар
7	әр 20 минут сайын	үздіксіз режимде	<i>ст. Чапаев , 14/2</i>	озон.

2025 жылғы 3 тоқсандағы Бөрлі а. атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Бөрлі кентіндегі бақылау желісінің мәліметтері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** болып бағаланды, №7 ЛББ бекеті аумағында озон бойынша ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) СИ=1 (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

Максималды бір реттік ластаушы заттардың концентрациясы ШРК-дан аспады.

Озонның орташа тәуліктік концентрациясы 1,14 ШРК құрады, ластаушы заттардың басқа концентрациясы ШРК-ден аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 8-кестеде көрсетілген.

8-кесте

Атмосфералық ауаның ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.ас} у еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.а} су еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Бөрлі								
Озон	0,0342	1,14	0,11	1	0,000	0,00	0	0

3. Атмосфералық жауын-шашынның жай-күйі

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 4 метеостанцияда (Орал, Ақсай, Жалпақтал, Каменка) жаңбыр суының сынамаларын алудан тұрды.

сульфаттар – 17,71%, гидрокарбонаттар – 38,08%, кальций иондары – 9,35%, хлоридтер – 11,73%, натрий иондары – 7,54%, магний иондары -3,64%, калий иондары – 3,59%, аммоний иондары -3,89%, нитрат-4,45%.

Ең үлкен жалпы минералдану Жалпақтал МС –124,71мг/л, ең азы – 58,54мг/л – Каменка МС-да байқалды.

Атмосфералық жауын-шашынның меншікті электр өткізгіштігі 103,49 мкСм/см (Каменка МС) – ден 161,90мкСм/см (Ақсай МС) - ге дейін болды.

Жауын-шашынның қышқылдығы әлсіз қышқыл ортадан бейтарап ортаға дейін сипатқа ие және 6,49(Каменка МС) - 7,44(Жалпақтал МС) аралығында болады.

4. Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Батыс Қазақстан облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 9 су объектісінің (Жайық, Шаған, Деркөл, Елек, Шыңғырлау, Қараөзен, Сарыөзен, Көшім су арнасы, Шалқар көлі) 18 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының **43** физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ5, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар, пестицидтар.*

Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

3 кесте

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Ластаушылар	Өлш. бірл.	концентрация
	3 тоқсан 2024 ж.	3 тоқсан 2025 ж.			
Жайық өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,569
			ОБТ5	мг/дм3	2,445
			Жалпы темір	мг/дм3	0,116
Шаған өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,591
			ОБТ5	мг/дм3	2,408
			Жалпы темір	мг/дм3	0,127
Деркөл өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,595
			ОБТ5	мг/дм3	2,43
			Жалпы темір	мг/дм3	0,127
Елек өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,577
			ОБТ5	мг/дм3	2,36
			Жалпы темір	мг/дм3	0,117
Шыңғырлау өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,516
			ОБТ5	мг/дм3	2,597
			Жалпы темір	мг/дм3	0,12
			Магний	мг/дм3	20,4
Сарыөзен өзені			Фосфаттар	мг/дм3	0,564

	-	3 класс (орташа ластанған)	ОБТ5	мг/дм3	2,542
			Жалпы темір	мг/дм3	0,12
Қараөзен өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,679
			ОБТ5	мг/дм3	2,642
			Жалпы фосфор	мг/дм3	0,222
			Жалпы темір	мг/дм3	0,12
Көшім су арнасы	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,638
			ОБТ5	мг/дм3	0,513
			Жалпы фосфор	мг/дм3	0,209
			Жалпы темір	мг/дм3	0,12

*- параметр бұл классқа нормаланбайды

Кестеден көріп отырғанымыздай Жайық, Елек, Шаған Деркөл Сарыөзен, Қараөзен, Көшім су арнасы, Шыңғырлау өзендерінің жерүсті суының сапасы 3-классқа жатады.

Батыс Қазақстан облысының су объектілеріндегі негізгі ластаушы фосфаттар, жалпы фосфор, ОБТ5, магний және жалпы темір болып табылады.

Осы көрсеткіштер бойынша сапа нормативтерінің асып кетуі негізінен көптеген халық жағдайында қалалық сарқынды сулардың төгінділеріне тән.

2025 жылдың 3 тоқсанында Батыс Қазақстан облысының аумағында ЖЛ жағдайы табылған жоқ.

Тұстамалар бөлінісінде су объектілерінің сапасы жөніндегі ақпарат 2-қосымшада көрсетілген.

Көл бетіндегі су сапасының нәтижелері туралы ақпарат Шалқар 3-қосымшада көрсетілген.

Жайық және Елек өзендерінің түптік шөгінділерінің зерттеу нәтижелері 4-Қосымшада көрсетілген.

Батыс Қазақстан облысы аумағындағы су объектілерінің түптік шөгінділерінің мониторинг нәтижелері.

Жайық өзені Январцево ауылы бассейніндегі түптік шөгінділерінде ауыр металдардың мөлшері келесі аралықта өзгерген: мыс 0,63 мг/кг, хром 0,1мг/кг, мырыш 2,2мг/кг, никель 0,43 мг/кг, марганец 0,08 мг/кг, кадмий 0,14 мг/кг, қорғасын 0,20мг/кг. Мұнай өнімдерінің мөлшері 2,0 % болды.

Елек өзені Чилик ауылы бассейніндегі түптік шөгінділерінде ауыр металдардың мөлшері келесі аралықта өзгерген: мыс 0,71 мг/кг, хром 0,13 мг/кг, мырыш 1,80 мг/кг, никель 0,4 мг/кг, марганец 0,07 мг/кг, кадмий 0,10 мг/кг, қорғасын 0,20мг/кг. Мұнай өнімдерінің мөлшері 0,5 % құрады.

5. Батыс Қазақстан облысының радиациялық жағдайы

Радиациялық гамма-фонның мөлшері жергілікті аумақта күн сайын 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпак) өлшенді.

Облыстың елді мекендері бойынша атмосфераның жер қабатының радиациялық гамма-фонының орташа мәндері 0,08-0,20мкЗв/сағ шегінде болды, облыс бойынша орташа радиациялық гамма-фон 0,16 мкЗв / сағ құрады және рұқсат етілген шектерде болды.

Батыс Қазақстан облысының аумағында атмосфераның жерге жақын қабатының радиоактивті ластануын бақылау көлденең планшеттер арқылы ауа сынамаларын алу 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпак) жүзеге асырылды. Барлық станцияларда бес тәуліктік сынама алу жүргізілді.

Облыс аумағындағы атмосфераның жер бетіндегі қабатындағы радиоактивті түсулердің орташа тәуліктік тығыздығы 1,2-3,1Бк/м² аралығында болды.

Облыс бойынша түсу тығыздығының орташа шамасы 1,8 Бк/м² құрады, бұл шекті рұқсат етілген деңгейде болды.

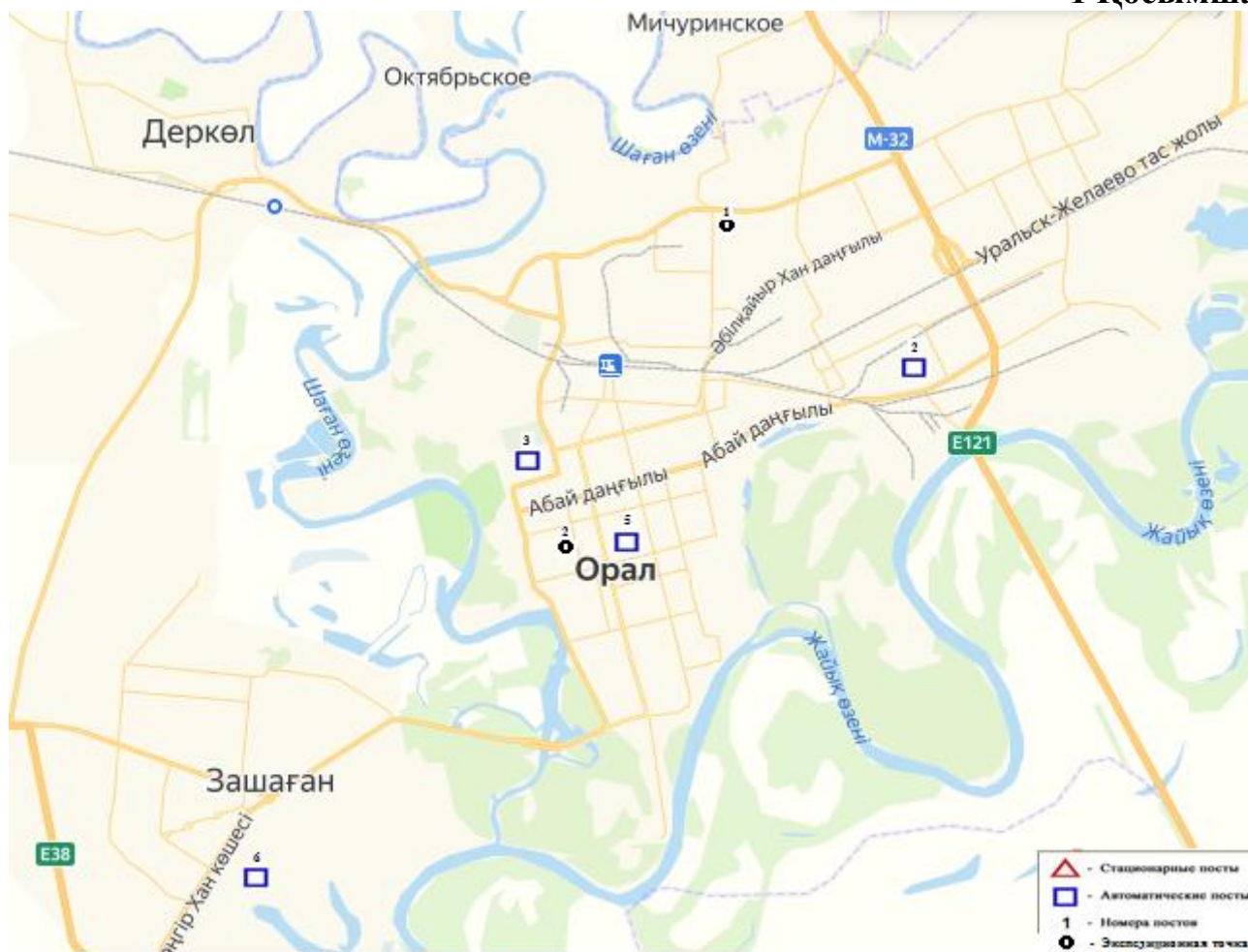
1-сур. Батыс Қазақстан облысының аумағындағы радиациялық гамма-фон мен радиоактивті түсулердің тығыздығын бақылау метеостансаларының орналасу сызбасы

6. Батыс Қазақстан облысы бойынша 2025 жылғы жазғы кезеңдегі топырақтың ауыр металдармен ластану жағдайы

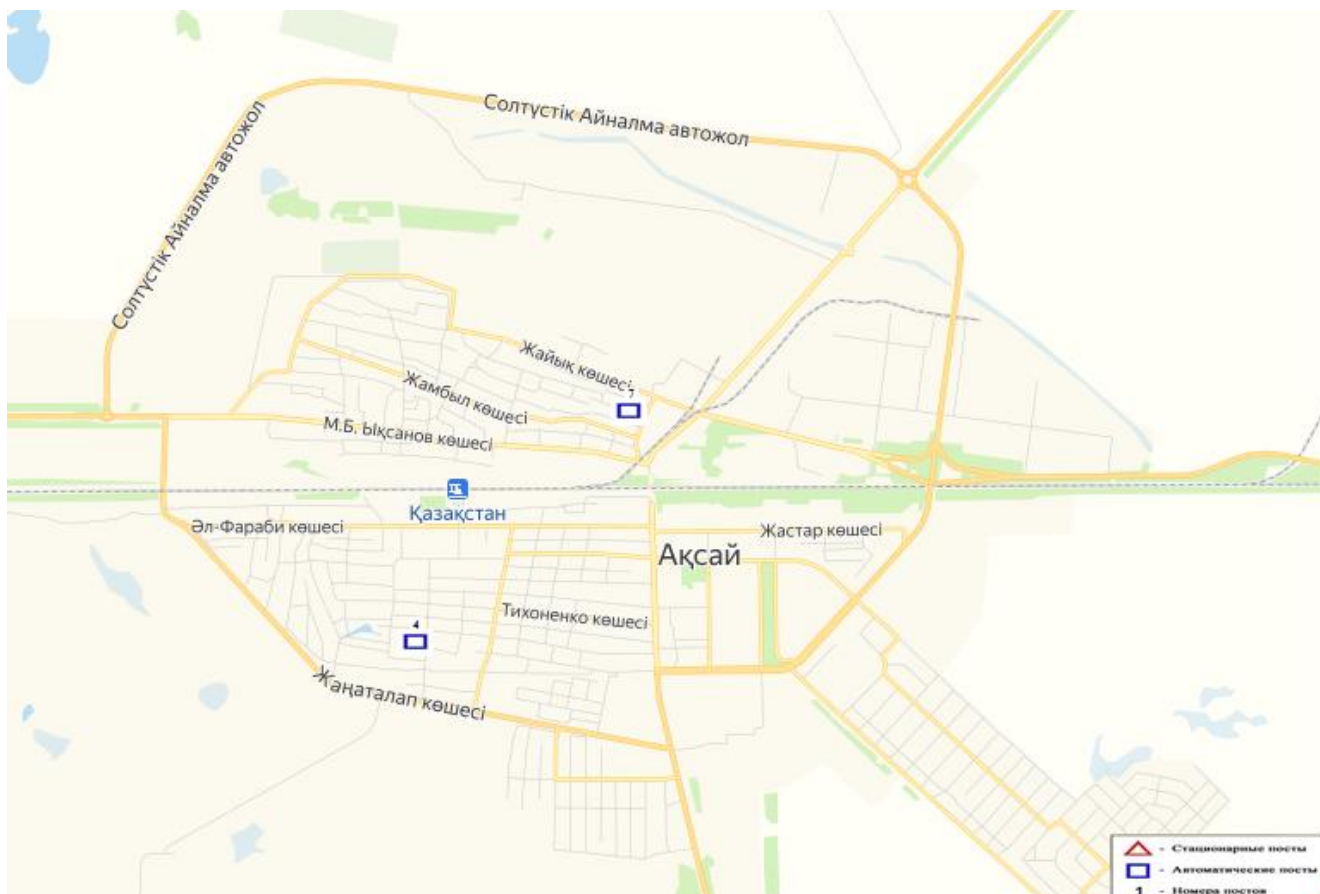
Жазғы кезеңде Орал қаласында топырақ сынамаларында мырыш мөлшері 2,1 - 2,5 мг/кг, мыс - 0,3 - 0,34 мг/кг, хром - 0,075 - 0,12 мг/кг, қорғасын - 0,16 - 0,175 мг/кг, кадмий - 0,1 - 0,2 мг/кг шегінде болды.

Батыс Қазақстан облысында іріктелген топырақ сынамаларында № 11 мектеп аумағында, "Киров" паркі, "Зенит" зауыты шекарасында, Айтиев - Евразия автомагистралында мырыш пен мыстың мөлшері (рұқсат етілген ең жоғары концентрация) шекті рұқсат етілген концентрациядан аспайды, хром - 0,013 - 0,020 ШЖК, қорғасын - 0,005 ШЖК.

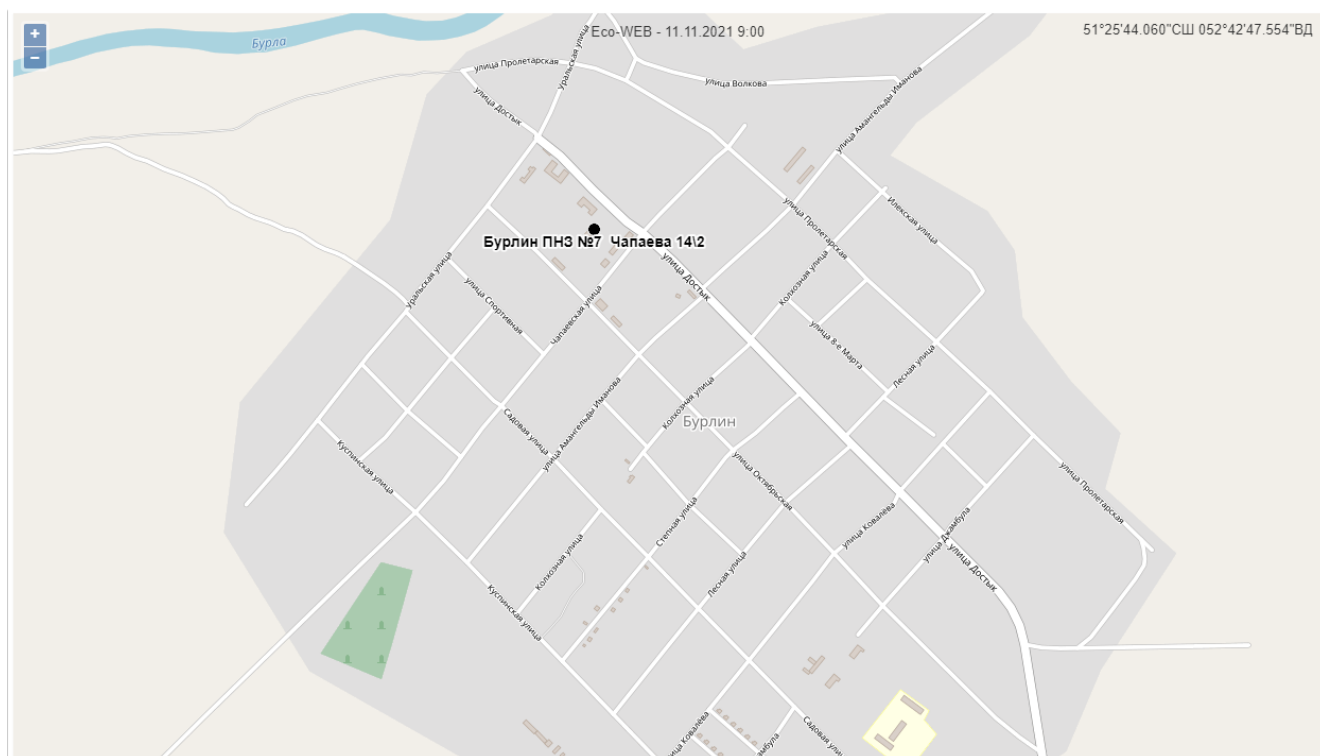
Барлық анықталған ауыр металдар норманың шегінде болды.

Орал қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

2 сур. – Ақсай қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

3 сур. – Бурлин а. қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

**Батыс Қазақстан облысы жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша
ақпараты**

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Жайық өзені	судың температурасы 18-ден бастап 25,2°С, сутегі көрсеткіші 6,85-7,78 суда ерітілген оттегінің концентрациясы – 8,95-10,08 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,06-2,78 мг/дм ³ , мөлдірлігі 17-18 см, кермектілігі-3,7-5,6 мг/дм ³ .	
тұстама Январцево ауылынан 0,5 км төмен	3 класс	ОБТ ₅ -2,522 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,569 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,115 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
тұстама Орал қаласынан 0,5 км жоғары	3 класс	ОБТ ₅ -2,22 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,507 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,12 мг/дм ³ , магний-21,2 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық класстан асады.
тұстама Орал қаласынан 11,2 км төмен,гидробекеті	3 класс	ОБТ ₅ -2,407 мг/дм ³ , магний-20,8 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,619 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,113 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық класстан асады.
тұстама Көшім ауылы	3 класс	ОБТ ₅ -2,487 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,616 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,113 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
тұстама Тайпақ ауылы	3 класс	ОБТ ₅ -2,433 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,538 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,12 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
Шаған өзені	судың температурасы 19-25,3° С , сутек көрсеткіші 6,95-7,53 құрады, суда ерітілген оттегінің концентрациясы 9,11-10,08 мг/дм ³ , ОБТ ₅ орташа 2,3-2,63 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі 17-18 см.	

тұстама Орал қаласынан 0,4 км жоғары, шұңқырдан 1 км жоғары	3 класс	ОБТ5-2,353 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,618 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,127 мг/дм ³ . ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
тұстама Шаған өзеніннің сағасынан 0,5 км жоғары	3 класс	ОБТ5-2,38 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,601 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,13 мг/дм ³ . ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
тұстама Чувашинский ауылы	3 класс	ОБТ5-2,49 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,555 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,123 мг/дм ³ . ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
Деркөл өзені	су температурасы 22,8 -26°C, сутегі көрсеткіші 7,07-7,54 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,35-10,4 мг/дм ³ , ОБТ5 2,05-2,7 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі – 17 см, кермектілігі-4,1-5,5 мг/дм ³ .	
тұстама Селекционный ауылы	3 класс	ОБТ5-2,267 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,608 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,127 мг/дм ³ . ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
тұстама Ростоши ауылы	3 класс	ОБТ5-2,593 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,582 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,127 мг/дм ³ . ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
Елек өзені	су температурасы 20-22,7°C, сутегі көрсеткіші 6,93-7,78 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,67-10,08 мг/дм ³ , ОБТ5 2,24-2,54 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі 17 см, кермектілігі-3,8-6,1 мг/дм ³	
тұстама Шілік ауылы	3 класс	ОБТ5-2,36 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,577 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,117 мг/дм ³ . ОБТ5 және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
Шыңғырлау өзені	су температурасы 20-24 °C, сутегі көрсеткіші 6,85-7,8 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,03-9,76 мг/дм ³ , ОБТ5 -2,46-2,87 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кремектілігі-4,5-5,9 мг/дм ³	
тұстама Григорьевка ауылы	3 класс	ОБТ5-2,597 мг/дм ³ , магний-20,4 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,516 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,12 мг/дм ³ . ОБТ5 және

		жалпы темір, магний нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
Сарыөзен өзені	су температурасы 18-23,5°C, сутегі көрсеткіші 6,93-7,53 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,27-9,92 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,3-2,63 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі 17см, кермектілігі-4,9-6 мг/дм ³	
тұстама Бостандық ауылы	3 класс	ОБТ ₅ -2,513 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,615 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,12 мг/дм ³ , магний-20,4 мг/дм ³ , ОБТ ₅ және жалпы темір, магний нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
тұстама Қошанкөл ауылы	3 класс	ОБТ ₅ -2,63 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,412 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,12 мг/дм ³ .
Қараөзен өзені	су температурасы 17-23°C, сутегі көрсеткіші 6,96-7,58 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 8,95-10,24 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,58-2,79 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі 17-18 см, кермектілігі-4,7-5,9 мг/дм ³	
тұстама Жалпақтал ауылы	3 класс	ОБТ ₅ -2,663 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,672 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,117 мг/дм ³ , фосфор жалпы-0,219 мг/дм ³ , ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
тұстама Қайыңды ауылы	3 класс	ОБТ ₅ -2,58 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,702 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,13 мг/дм ³ , жалпы фосфор-0,229 мг/дм ³ .
Көшім су арнасы	су температурасы 19-22,5°C, сутегі көрсеткіші 7,02-7,45 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,92-10,32 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,14-2,7 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі 17 см, кремектілігі-4-5,2 мг/дм ³	
тұстама Көшім ауылынан ОШ дейін 0,5 км	3 класс	ОБТ ₅ -2,513 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,638 мг/дм ³ , жалпы фосфор-0,209 мг/дм ³ , жалпы темір- 0,12 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық класстан аспайды.
Шалқар көлі	су температурасы 19-23°C, сутегі көрсеткіші 7,11-7,79 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы – 10,4 мг/дм ³ , ОБТ ₅ -2,37-2,7 мг/дм ³ , ОХТ – 7,97-7,98 мг/дм ³ , қалқыма заттар – 27-29 мг/дм ³ , минерализация – 2427,1-5412,583 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17-18 см, кермектілігі-20-22мг/дм ³	

**Батыс Қазақстан облысының аумағындағы көлдердің
жер үсті сулары сапасының нәтижелері**

	Ингредиенттердің атауы	Өлшем бірлігі	3 тоқсан, 2025 ж
			Шалқар көлі
1	Көзбен шолу		
2	Температура	°С	21,667
3	Сутегі көрсеткіші		7,39
4	Еріген оттегі	мг/дм3	10,427
5	Мөлдірлігі	см	17,667
6	ОБТ5	мг/дм3	2,59
7	ОХТ	мг/дм3	7,973
8	Қалқыма заттар	мг/дм3	28,0
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм3	321,2
10	Кермектік	мг/дм3	21
11	Минерализация	мг/дм3	4404,043
12	Құрғақ қалдық	мг/дм3	1210,667
13	Кальций	мг/дм3	103,333
14	Натрий	мг/дм3	32,233
15	Магний	мг/дм3	190
16	Сульфаттар	мг/дм3	97,667
17	Калий	мг/дм3	44,367
18	Хлоридтер	мг/дм3	3586,36
19	Фосфаттар	мг/дм3	0,834
20	Жалпы фосфор	мг/дм3	0,273
21	Нитритті азот	мг/дм3	0,061
22	Нитратты азот	мг/дм3	16,974
23	Жалпы темір	мг/дм3	0,223
24	Тұзды аммоний	мг/дм3	1,711
25	Қорғасын	мг/дм3	0,0009
26	Мыс	мг/дм3	0,0004
27	Мырыш	мг/дм3	0,002
28	АББЗ /СББЗ	мг/дм3	0,0
29	Фенолдар	мг/дм3	0,0006
30	Мұнай өнімдері	мг/дм3	0,0

**Батыс Қазақстан облысы Жайық, Елек өзендері суының түптік шөгінділерінің
2025 жылдың 3 тоқсанындағы зерттеу нәтижелері**

№ п/п	Сынама алу орны	Түптік шөгінділер, мг/кг							
		Мұнай өнімдері, %	Мыс	Хром	Кад мий	Ни кель	Марга нец	Қорғ асын	Мыры ш
1	Жайық өзені, Январцево ауылы.	2,0	0,63	0,1	0,14	0,43	0,08	0,2	2,2
2	Елек өзені, Чилик ауылы	0,5	0,71	0,13	0,1	0,4	0,07	0,2	1,8

**Анықтамалық бөлім
Елді мекендер ауасындағы ластаушы заттардың шекті жол берілетін
шоғырлануы (ШРК)**

Қоспалар атауы	ШРК мәні, мг/м3		Қауіптілік классы
	Максималды бір- реттік	Орташа тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма заттар (бөлшектер)	0,5	0,15	3
PM 10 қалқыма бөлшектер	0,3	0,06	
PM 2,5 қалқыма бөлшектер	0,16	0,035	
Хлорлы сутегі	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Мышьяк	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкірт сутегі	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутегі	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді мекендердің атмосфералық ауасына қатысты гигиеналық нормативі» (2022 жылдың 2 тамыздан СанЕжәнеН №70)

Атмосфералық ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градациялар	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Бір айға бағалануы
I	Төменгі	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	>10 >50

«Қазақстан Республикасы атмосфералық ауасының ластануы мониторингісін ұйымдастыру және жүргізу» нұсқаулық-әдістемелік құжаты (15.07.2025 ж. №624-Ө бұйрығына 1-қосымша)

Су пайдалану кластарын суды пайдаланудың санаттары (түрлері) бойынша саралау

Суды пайдалану класы	Тазалау мақсаты/түрі	Су пайдалану кластары					
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс	6 класс
Су экожүйелерінің қызметі	-	+	+	-	-	-	-
Балық өсіру/ихтиофаунаны қорғау	Албырт балық	+	+	-	-	-	-
	Тұқы балық	+	+	+	-	-	-
Ауыз су-шаруашылық сумен жабдықтау және тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарын сумен жабдықтау	Қарапайым өңдеу	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы өңдеу	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды өңдеу	+	+	+	-	-	-
Мәдени-тұрмыстық су пайдалану	Туризм, спорт, демалыс, шомылу	+	+	+	-	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-	-
	Тұндыру карталарын пайдалану кезінде	+	+	+	+	+	-
Өнеркәсіптік су пайдалану	Технологиялық процестер, салқындату процестері	+	+	+	+	+	-
Гидроэнергетика	-	+	+	+	+	+	+
Су көлігі	-	+	+	+	+	+	+
Тау-кен өндірісі	-	+	+	+	+	+	+

Ескертпе:

"+" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етеді;

"-" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етпейді.

Су объектілерінде су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (ҚР СРИМ СРК 20.03. 2024 жылғы № 70 Бұйрық).

Радияциялық қауіпсіздік нормативі*

Нормаланатын көлемдер	Доза шектері
-----------------------	--------------

Тиімді доза	Тұрғындар
	Кез келген кезекті 5 жылда орташа мәні жылына 1 мЗв, бірақ жылына 5 мЗв аспайды

**«Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің санитарлық-эпидемиологиялық талаптары»*

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ), топырақтағы мг/кг
Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Хром (жылжымалы нысан)	6,0
Күшәла (жалпы нысан)	2,0
Сынап (жалпы нысан)	2,1

* Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне гигиеналық нормативтерді бекіту туралы " Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау Министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ-32 Бұйрығы

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША «ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК

МЕКЕН ЖАЙЫ:

**ОРАЛ ҚАЛАСЫ
ЖӘҢГІРХАН КӨШ. 61/1
ТЕЛ. 8-(7112)-50-20-21**

E MAIL: LAB_ZKO@METEO.KZ